

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Ószövetségi exegézis

Egyetemi tanév 2026-2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Római Katolikus Teológia
1.3. Intézet	Didaktikai Teológia
1.4. Szakterület	Teológia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Didaktikai Teológia (Vallástanár)
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Ószövetségi exegézis			A tantárgy kódja	RLM3212
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Prof. dr. Zamfir Korinna				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Drd. Tóth József-Alpár				
2.4. Tanulmányi év	2	2.5. Félév	1	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5. előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
3.5 Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
3.5.1. A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					28
3.5.2. Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					6
3.5.3. Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórással)					24
3.5.4. Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
3.5.5. Vizsgák					8
3.5.6. Más tevékenységek					1
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					69
3.8. A félév összóraszám					125
3.9. Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	-
4.2. kompetenciabeli	A hallgató képes felismerni az összefüggést a történelmi kontextus és a bibliai könyvek mondanivalója között

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Biblia, Microsoft Teams, okostábla
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Biblia, Microsoft Teams, okostábla, könyvtár

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia

CP1	C1. A római katolikus teológia és a Katolikus Egyház alapvető etikai elveinek bemutatása a pedagógiai tevékenységben. C1.2 A vallás kutatásának és annak társadalmi vonatkozásainak vizsgálatához szükséges alapelvek és módszerek alkalmazása.
CP2	C2. A római katolikus teológia tantervi tervezése és oktatása, a szent szövegekkel és a Tanítóhivatal tanításával összhangban. C2.2 Az a képesség, hogy a bibliai források és a Katolikus Egyház tanításának tartalmát érvekkel alátámasztva közvetítse, az életkornak megfelelő katechetikai módszerekkel.
CP4	C4. A vallási és kulturális kontextus azonosítása és elemzése közösségekben, többfélekezetű környezetben, valamint részvétel pasztorális és közösségi tevékenységekben. C4.4 Képesség alapkutatási tevékenységek végzésére más, a vallás területén dolgozó szakemberekkel együttműködve.
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	1. A szakmai feladatok határidőre történő, szigorú, hatékony és felelősségteljes teljesítése, az etikai elvek és a szakmai deontológia betartásával.
CT2	2.1 Közösségek és csoportok vezetésének képessége a plébánián belül, a pappal és más csoportokkal való együttműködés révén.

6.2. A tanulmányi programra jellemző képzési eredmények

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP1	Leírja a bibliai szövegek tartalmát és történetét, valamint azok szó szerinti és szimbolikus üzenetét.	Kritikusan értelmezi a bibliai szövegeket és az egyházi tanítóhivatal dokumentumait, a megfelelő hermeneutikai elveket és a vallási jelenségek kutatására szolgáló módszereket alkalmazva.
CP2	Leírja a valláspedagógia és a vallásdidaktika alapelveit, beleértve a tanítás és az értékelés módszertanát, összefüggésben a bibliai és dogmatikai tartalmakkal.	Vallásórákat és tanulási egységeket tervez, a tanulók életkorának megfelelő didaktikai stratégiákat alkalmazva, és a teológiai nyelvezetet az oktatási kontextushoz igazítja.
CP4	Rendszeresen és ésszerűen írja le az alapvető vallási és teológiai fogalmakat, a bibliai szövegek tartalmát és történetét, valamint azok szó szerinti és szimbolikus üzenetét.	Rendszeresen elemzi a teológiai elméleteket és fogalmakat, és vallási tolerancia alapján nyitott a vitatott témákról szóló párbeszédre, valamint több vallási csoport közös keresztény alapjait keresi.
CT1	A hallgató ismeri a szakmai munka szervezésének alapelveit, beleértve a tervezést, a prioritások meghatározását és az időgazdálkodást. Ismeri a teológiai területre jellemző etikai és deontológiai normákat.	Hatékonyan használja a rendelkezésre álló erőforrásokat az akadémiai és szakmai feladatok elvégzéséhez.
CT2	A hallgató ismeri a vezetés és a közösségi menedzsment alapelveit a plébániai kontextusban.	Alkalmazza az etikai normákat konkrét helyzetekben, beleértve az emberekkel és közösségekkel való munkát is.

7. Tárgy-specifikus tanulási eredmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A hallgató felismeri az ószövetségi könyvek irodalmi műfaját, alkalmazza a bibliai hermeneutika alapelveit, a történeti-kritikai módszert, valamint a főbb szinkron (irodalmi) módszereket
2. Megérti és alkalmazza a szövegkritika elveit.
3. Meghatározza és megfogalmazza a szöveg szó szerinti jelentését, figyelembe véve a szerző szándékát, a nyelvtani és nyelvészeti szempontokat, az irodalmi műfajt, valamint a könyv történelmi háttérét.
4. A vallásos nevelés keretében átadja a bibliai könyvekkel kapcsolatos ismereteket azok történelmi kontextusában.

5. Az oktatásban alkalmazza a bibliai könyvek elemzésének módszereit, a szövegek megértését és értelmezését, valamint a bibliai szövegek történelmi kontextusának megértését
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. Képes beilleszteni a bibliai eseményeket, írásokat és szereplőket az ókori Közelkelet földrajzi, politikai és társadalmi-kulturális viszonyai közé
2. Meggyőző érvekkel megfogalmazza és alátámasztja a szerzővel, az írás keletkezésének idejével és a címzettekkel kapcsolatos szempontokat
3. A műfaj alapján helyesen azonosítja és értelmezi a különböző műfajokat: történelmi elbeszélés, bölcsességi költészet, prófétai vagy apokaliptikus írások.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A hermeneutika és az exegézis fogalma. A szentírásmagyarázat történetének áttekintése. A történetkritikai exegézis. A szinkron szövegvizsgálat lényege, sajátosságai, formái.	előadás	Jegyzet, 5-10; IBC, 39–150; JBC III, 1156-1162
2. A retorikai elemzés. A narratív elemzés. A kánonkritika.	előadás	Jegyzet, 11-16; IBC, 322–335; NJBC, 1123–1129; 1146–1165
3. Hatástörténeti vizsgálat. A felszabadítás teológia szentírásmagyarázata. A feminista exegézis. A fundamentalista olvasat.	előadás	Jegyzet, 11-16; IBC, 322–335; NJBC, 1123–1129; 1146–1165
4. A teremtéstörténetek műfaja, vallástörténeti háttere. Ter 1,1–2,4a	előadás	Jegyzet, 17-26; G. von Rad, Genesi, 84-96; NJBC, 8-43; IBC, 400–420
5. Ter 2,4b–3,24	előadás	Jegyzet, 27-38; NJBC, 8-43; IBC, 400–420
6. A pátriárkatörténetek keletkezése, műfaja. Ter 12; 15,1-20; 18.	előadás	Rózsa, <i>Pátriárkatörténetek</i> , 3-45; Jegyzet, 39–56; NJBC, 8-43; IBC, 422–430
7. Kiv 3,1–4,17	előadás	Jegyzet, 57-64; NJBC, 44-50; IBC, 448-468
8. Iz 6,1-13; 7,1-25; Iz 8,23 – 9,6; 11,1-16	előadás	Jegyzet, 65-72; NJBC, 229-248; IBC, 1037–1041
9. Az Ebed Jahve énekek. Iz 42,1-9; 52,13 – 53,12..	előadás	Rózsa, <i>Üdvösségközvetítők</i> , 229–287; NJBC, 329–348; IBC, 1052-1056
10. Jer 1,1-19. Jer 20,7-18. Jer 31,31-34	előadás	Jegyzet, 73-81; NJBC, 265–280; IBC, 1062–1092
11. Ez 1,1–3,27	előadás	Jegyzet, 81-88; NJBC, 305–310; IBC, 1114–1122
12. Zsolt 22; 104.	előadás	Jegyzet, 95–110; NJBC, 523–540; IBC, 855-858; 902-903; LACOCQUE, RICOEUR, 247-304; HIEKE, Mérleg, 4/1999, 373-391
13. Péld 8,22 - 9,6; Bölcs 7,22–8,1; Sir 24,1-31	előadás	Jegyzet, 111–119; NJBC, 453–461; IBC, 926–927; NJBC, 496–506; IBC, 1002–1003; NJBC, 510–522; IBC, 976–977
14. A Héber Biblia messiásképe. Fontosabb messiási jövendölések	előadás	Jegyzet, 120-128; RÓZSA, <i>Üdvösségközvetítők</i> , 5-228; NJBC, 229-248; IBC, 1037–1041

Könyvészet

Biblia, Szent István Társulat, Budapest, 2003.

Szentírás (Káldi-Neovulgáta Biblia), Szent Jeromos Társulat, Budapest, 1997 (és további kiadások).

Jegyzet: ZAMFIR Korinna, *Ószövetségi exegézis*, Kolozsvár, 2008.

BENYIK György, *Ószövetségi exegézis. Teremtés és Kivonulás könyve* (jegyzet),

BROWN, R. E., FITZMYER, J. A., MURPHY, R. E., *The New Jerome Biblical Commentary*, Avon, 1992 (magyar fordítás: *Jeromos Bibliakommentár* I–III szerk. Thorday A., Budapest, 2002-2003.

RÓZSA H., *Bevezetés Az Ószövetség könyveibe*, Budapest, 2016.

RÓZSA H., *A Genesis könyve 1-2*, Budapest, 2002, 2003.
RÓZSA H., *Ószövetségi egzegézis (Pátriárkák)*, Budapest, é.n.
RÓZSA H., *Üdvösségközvetítők az Ószövetségben I-II.*, Budapest, 2001.
SKA, J. L., *Introduzione alla lettura del Pentateuco. Chiavi per l'interpretazione dei prime cinque libri delle Bibbia*, Roma, 1998.
ZENGER, E., *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart, 2010..

8.2 Szeminárium A témákat és a szemináriumi tevékenységet a szeminarizáló oktató állapítja meg részletesebben.	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A vízözöntörténet (Ter 6,1–9,17)	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
2. Ábrahám hite (Ter 22,1-19).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
3. A Sínai hegyi szövetség: Kiv 19,1–20,21; MTörv 5,1-22; Kiv 24,1-18; MTörv 6,1-9.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
4. Sámuel születése és meghívása (1Sám 1,1-28; 3,1-21). A gyermek, akit Isten ajándékol ad, a kiválasztás és a meghívás motívuma	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
5. Sámuel és Saul (1Sám 8,1–10,27) A királyság kezdeteiről szóló hagyományok. A királyság politikai és vallási jelentősége.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
6. Dávid megkíméli Sault (1Sám 24,1-23; 26,1-25). Dávid alakja. Az Úr fölmentje.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
7. Ígéret Dávidnak (2Sám 7,1-29). A dávidi királyság és a messianizmus.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
8. Illés és a cáreptai özvegyasszony (1Kir 17,8-24). Illés a Hóreb hegyen (1Kir 19,1-13).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
9. Üdvösségprófeciák Deutero-Izajásnál (Iz 40,1-11; 43,1-7; 49,14-26; 54,1–55,5). A szabadulás képei. Istenkép.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
10. Isten dicsérete (Zsolt 8; Zsolt 139).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
11. Hallel zsoltárok (Zsolt 113-114; Zsolt 115-118).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
12. Az Istennel való kapcsolat a panaszszóltárokból (Zsolt 69; 88; 44).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
13. A házasságszimbolika a prófétai irodalomban (Óz 1,2-9; 2,4–3,5; Jer 3,1-13; Ez 16,1-43.60-63).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben

14. Tóbiás könyvének tanítása.	összegzés, konklúziók megfogalmazása	Részletes bibliográfia a szeminárium jegyzékben
Könyvészet <i>Biblia</i>, Szent István Társulat, Budapest, 2003. <i>BibleWorks for Windows</i>, Bushell, Michael S., Michael D. Tan, Glenn L. Weaver (eds.), CD-Rom, Version 7.0.012g, Norfolk, VA: BibleWorks, 2006 (a karon hozzáférhető). <i>Szentírás</i> (Káldi-Neovulgáta Biblia), Szent Jeromos Társulat, Budapest, 1997 (és további kiadások). HAAG, H. (szerk.), <i>Biblikai lexikon</i>, Budapest, 1989. LÉON-DUFOUR, X. (szerk.), <i>Biblikus teológiai szótár</i>, Budapest, 1986. BENYIK Gy. (szerk.), Szegedi biblikus konferencia kötetei, Szeged, 1995-2011. BENYIK György, <i>Ószövetségi exegézis. Teremtés és Kivonulás könyve</i> (jegyzet) BERGES, U., <i>Jesaja 40-48</i> (HThKAT), Herder, Freiburg, 2008. BOSETTI E., <i>Énekek éneke. "Te, akit szívem szeret". Eksztázis és keresés</i> (ford., jegyz. Szatmári Gy.). Sapientia-L'Harmattan, Budapest, 2012 BROWN, R. E., FITZMYER, J. A., MURPHY, R. E., <i>The New Jerome Biblical Commentary</i>, Avon, 1992 (magyar fordítás: <i>Jeromos Bibliakommentár I–III szerk. Thorday A., Budapest, 2002-2003</i>). [a továbbiakban NJBC/JBK]. DONNER, H., <i>Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn</i>, Göttingen, 1995. FARMER, W. R., MCEVENUE S., LEVORATTI A. J., DUNGAN D.L. (eds.), PATHRAPANKAL J., EYNIKEL, E. (Indian edition): <i>The International Bible Commentary</i>, Bangalore, 2004 [a továbbiakban IBC]. Füglister, Notker, Kell-e félnünk a teljes Szentírástól? Az úgynevezett átokszoltárok tervezett eltávolítása a Római Breviáriumból, <i>Vigilia</i> 30.3 (2022) 18-35. HIEKE, Th., <i>Hallgatni istenkáromlás volna. A panasz fenomenológiája és teológiája az Ószövetségben</i>, in <i>Mérleg</i>, 4/1999, 373-391. KÖSZEGHY M., <i>Föld alatti Izrael. Az Ószövetség világának anyagi kultúrája</i>. L'Harmattan-Sapientia, Budapest, 2014. MAZZINGHI L., <i>A bölcsesség útja. Tanulmányok a Bölcsesség könyvéről</i>. Sapientia-L'Harmattan, Budapest, 2016. MELLO, A., <i>Hárfa és lant ébredése. Válogatott tanulmányok a Zsoltárok könyvéhez</i>, Budapest: Sapientia-L'Harmattan, 2017. RÓZSA H., <i>Bevezetés Az Ószövetség könyveibe</i>, Budapest, 2016. RÓZSA H., <i>A Genesis könyve 1-2</i>, Budapest, 2002, 2003. RÓZSA H., <i>Kezdetkor teremtette Isten (A bibliai őstörténet magyarázata. Ter 1-11)</i>, Budapest, 1997. RÓZSA H., <i>Üdvösségközvetítők az Ószövetségben I-II.</i>, Budapest, 2001. THORDAY A., <i>A szövetség mint ajándék és elkötelezettség</i>, Szeged, 1996. WESTERMANN, C., <i>Genesis 1-11, I/1-2</i>, Neukirchen-Vluyn, 1999. XERAVITS G. -TAMÁSI B. - SZABÓ X. (szerk.), <i>Angyalok az ókortól Szent Tamásig</i>. Sapientia-L'Harmattan, Budapest, 2011. XERAVITS Géza - ZSENGELLÉR József (szerk.), <i>Tobit / Tóbiás könyve. Szöveg - Hagyomány - Teológia</i> (Deuterocanonica II), L'Harmattan, Budapest, 2005. ZENGER, E., <i>Einleitung in das Alte Testament</i>, Stuttgart, 2010.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok	9.2 Értékelési módszerek	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	Az ószövetségi exegézis alapelveinek és módszereinek alkalmazása (történeti-kritikai módszer, irodalmi módszerek) Az előadáson vizsgált szövegek elemzése	Folyamatos ellenőrzés Vizsga	75%
9.5 Szeminárium/ Labor	A szemináriumon tárgyalt szövegek és témák elemzése. Az exegetikai elvek és módszerek alkalmazása egy szöveg elemzésében egy szemináriumi dolgozat keretében	Folyamatos ellenőrzés Szemináriumi dolgozat	25%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			

A hermeneutika és az exegézis alapfogalmainak ismerete, valamint a történeti-kritikai módszer alkalmazásának képessége. A héber Biblia/Ószövetség alapvető szövegei exegézisének képessége

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

Kitöltés időpontja:
2.06.2026

Előadás felelőse:
Prof. dr. Zamfir Korinna

Szeminárium felelőse:
Prof. dr. Zamfir Korinna

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
4.06.2026

Intézetigazgató:
Prof. dr. Nóda Mózes